

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	6EMCdo/1/2016
Identifikačné číslo spisu:	1613215730
Dátum vydania rozhodnutia:	24.08.2017
Meno a priezvisko:	Mgr. Dušan Čimo
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:1613215730.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veci exekúcie oprávnenej Slovenskej republiky - Daňového úradu Košice, so sídlom v Košiciach, Rozvojová 2, proti povinnej FRUCONA Košice a. s., s o sídlom v Košiciach, Textilná 6, o vymoženie 2 058 511,75 € s príslušenstvom, vedenej Okresným súdom Malacky pod sp. zn. 23Er/9188/2013, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniam Okresného súdu Malacky z 2. septembra 2014 č. k. 23Er/9188/2013-128 a Krajského súdu v Bratislave z 27. februára 2015 sp. zn. 18CoE/473/2014, takto

rozhodol:

Uznesenie Krajského súdu v Bratislave z 27. februára 2015 sp. zn. 18CoE/473/2014 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Malacky (ďalej tiež len „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) hore označeným uznesením povolil odklad exekúcie na čas do právoplatného skončenia konania vo veci samej, vedeného na Všeobecnom súde Európskej únie (ďalej tiež len „VS EÚ“) pod sp. zn. T 103/14. Rozhodnutie odôvodnil právne ust. § 41 ods. 2, § 56 ods. 2 a § 57 ods. 1 písm. b/ zákona č. 233/1995 Z. z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších zmien a doplnení (Exekučného poriadku, ďalej tiež len „E. p.“), majúc za to, že v exekúcii vedenej na základe rozhodnutia Komisie C (2013) 6261 final zo 16. októbra 2013 o štátnej pomoci č. SA 18211 (C 25/2005) (ex NN 21/2005) [ďalej tiež len „exekučný titul“] možno očakávať zastavenie exekúcie, keďže na VS EÚ prebieha konanie na základe návrhu povinnej, ktorým sa táto domáha zrušenia exekučného titulu.

2. Na odvolanie oprávnenej Krajský súd v Bratislave (ďalej tiež len „odvolací súd“ a spolu s prvoinštančným súdom tiež len „nižšie súdy“) taktiež vyššie označeným uznesením napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil (a vyslovil tiež, že žiadna z účastníčok nemá právo na náhradu trov konania). Uznesenie povoľujúce odklad exekúcie považoval za vecne správne, keď existencia autoritatívneho a vykonateľného konečného rozhodnutia príslušného orgánu je podmienkou exekučného konania, ktorá musí byť preukázaná v celom jeho priebehu a ani on (odvolací súd) nepovažoval za sporné, že pred VS EÚ prebieha konanie, v ktorom VS EÚ bude mať povinnosť preskúmať zákonnosť

exekučného titulu, pričom s prihliadnutím k úprave vylučujúcej navrátenie veci v exekučnom konaní do predošlého stavu (§ 61 E. p.) bolo treba predísť i možnosti vzniku nevratnej škody.

3. Na základe podnetu oprávnenej (presnejšie daňového úradu, reprezentujúceho štát) podal proti obom takýmto uzneseniam generálny prokurátor mimoriadne dovolanie. Navrhol zrušenie oboch napadnutých uznesení s vrátením veci na ďalšie konanie súdu prvej inštancie. Nižšie súdy podľa neho napadnutými uzneseniami porušili zákon, keď sa dôsledne neriadili viacerými (v mimoriadnom dovolaní citovanými) ustanoveniami vnútroštátneho práva i priamo aplikovateľným nariadením Rady (ES) č. 659/1999 z 22. marca 1999 (ďalej tiež len „nariadenie ES“), majúcim podľa čl. 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ústavného zákona SNR č. 460/1992 Zb. v znení neskorších ústavných zákonov, ďalej tiež len „Ústava“) prednosť pred vnútroštátnou úpravou, pričom dôsledkom takéhoto neriadenia sa bola (pri povoľovaní odkladu exekúcie) výlučná aplikácia slovenských vnútroštátnych právnych noriem, neberúca ohľad na povinnosti členských štátov EÚ (a ich orgánov vrátane súdov) zaručiť plnú účinnosť rozhodnutí nariaďujúcich vymáhanie protiprávnej pomoci s možnosťou odvolať sa len na absolútnu nemožnosť riadneho výkonu dotknutého rozhodnutia (o aký prípad tu ale nejde). Nevyporiadanie sa nižších súdov s čl. 14 ods. 3 nariadenia ES (prikazujúcim realizovať vymáhanie bez meškania), s podmienkami, za ktorých je podľa relevantnej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie možné s vymáhaním vyčkat' a ani s existenciou naliehavej potreby odkladu exekúcie preto, že inak by povinná utrpela vážnu a nenapraviteľnú ujmu (?) spôsobujú i arbitrárnosť (nepreskúmateľnosť) napadnutých uznesení. Napokon so zreteľom k záverom z uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež len „ústavný súd“ alebo „ÚS“) sp. zn. (správne „č. k.“) I. ÚS 359/09-13, resp. rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej tiež len „najvyšší súd“, „dovolačný súd“ alebo „NS“) sp. zn. 6 Cdo 141/2010 nebolo postačujúcim obmedzenie sa nižších súdov na konštatovanie behu konania o zrušenie exekučného titulu, ale malo tu byť pozitívne posúdenie pravdepodobnosti zastavenia exekúcie (rozumej podstatne vyššej možnosti, že sa tak stane, než jej opaku), argumentoval generálny prokurátor, v závere mimoriadneho dovolania poukazujúci tiež na dôvody, pre ktoré podľa neho oprávnená nemala k dispozícii iný účinný prostriedok nápravy.

4. Povinná navrhla mimoriadne dovolanie zamietnuť, poukazujúc nad rámec genézy konaní pred inštitúciami Európskej únie i vnútroštátnymi súdmi predovšetkým na skutočnosť, že VS EÚ už medzičasom - rozsudkom zo 16. marca 2016 - exekučný titul zrušil, takýto rozsudok je v zmysle jeho rokovacieho poriadku už i právoplatný a mimoriadne dovolanie treba považovať aj za neprípustné (s uvedením vlastnej argumentácie povinnej, prečo na tento parciálny problém treba nazerať takto).

5. Oprávnená (i v tomto prípade daňový úrad konajúci v jej mene) navrhla mimoriadnemu dovolaniu vyhovieť, pridrižajúc sa obsahu svojho podnetu, ktorý generálny prokurátor do mimoriadneho dovolania prevzal.

6. Dňa 1. júla 2016 nadobudol účinnosť Civilný sporový poriadok (zákon č. 160/2015 Z. z., ďalej len „C. s. p.“). Najvyšší súd, prístupujúci k rozhodovaniu v tejto veci po 1. júli 2016, postupoval na základe úpravy prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 C. s. p. (podľa ktorého, ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti) už podľa tohto zákona. Keďže však mimoriadne dovolanie bolo podané ešte pred 1. júlom 2016 (konkrétne 23. mája 2016), podmienky pre jeho podanie (jeho prípustnosti) posudzoval podľa právneho stavu existujúceho v čase podania dovolania, teda podľa príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (zákona č. 99/1963 Zb. v znení neskorších zmien a doplnení, ďalej len „O. s. p.“). Dôvodom pre takýto postup je nevyhnutnosť rešpektovania základných princípov C. s. p. o spravodlivosti ochrany porušených práv a právom chránených záujmov tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty, vrátane naplnenia legitímnych očakávaní strán dovolacieho konania, ktoré začalo, avšak neskončilo za účinnosti skoršej úpravy procesného práva (Čl. 2 ods. 1 a ods. 2 C. s. p.), ako aj ďalšieho základného princípu o potrebe ústavne konformného i eurokonformného výkladu noriem vnútroštátneho práva (Čl. 3 ods. 1 C. s. p.).

7. Hneď úvodom sa žiada podotknúť, že najvyšší súd, príslušný na rozhodnutie o mimoriadnom dovolaní podľa § 10a ods. 3 O. s. p. (a inak neskôr o dovolaniach všeobecne podľa § 35 C. s. p.) dospel k záveru

o splnení podmienok (procesných predpokladov) pre podanie mimoriadneho dovolania v tejto veci.

8. Procesné predpoklady na podanie mimoriadneho dovolania upravovalo v čase začatia dovolacieho konania ustanovenie § 243e ods. 1 O. s. p. Týmito predpokladmi, ktoré museli byť splnené kumulatívne, boli: a/ podnet procesne legitimovaného subjektu, ak sa podnet vyžadoval (v tejto súv. por. i § 243e ods. 4 v spojení s § 35 ods. 1 a 2 O. s. p.), b/ zistenie, že právoplatným rozhodnutím súdu bol porušený zákon, c/ to, že podanie mimoriadneho dovolania vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb alebo štátu a d/ to, že túto ochranu nemožno dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Podľa právnej teórie (porovnaj Ján Mazák, Základy občianskeho procesného práva, druhé vydanie, Bratislava: Vydavateľstvo právnickej literatúry IURA EDITION, spol. s r. o., rok 2004, str. 415) na splnenie predpokladu pod písm. b/ stačí, ak sa generálny prokurátor domnieva, že právoplatným rozhodnutím súdu došlo k porušeniu zákona. Rovnako aj na splnenie predpokladu pod písm. c/ stačí, ak sa generálny prokurátor domnieva, že podanie tohto opravného prostriedku vyžaduje ochrana práv a zákonom chránených záujmov subjektov súkromnoprávných vzťahov. Predpoklad uvedený pod písm. d/ znamená neprípustnosť mimoriadneho dovolania v prípade, keď požadovanú ochranu práv a zákonom chránených záujmov fyzických osôb, právnických osôb a štátu možno dosiahnuť inými právnymi prostriedkami, najmä návrhom na obnovu konania, dovolaním podaným účastníkom konania, návrhom na zrušenie uznesenia o predbežnom opatrení, ako aj v prípadoch, keď zrušenie alebo zmenu rozhodnutia možno dosiahnuť inak.

9. V zmysle spoločného stanoviska občianskoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20. októbra 2015, publikovaného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky 8/2015 pod č. 94, procesná prípustnosť mimoriadneho dovolania podaného na podnet účastníka je v občianskom súdnom konaní podmienená tým, že tento účastník najprv sám neúspešne využil možnosť podať všetky zákonom dovolené riadne a mimoriadne opravné prostriedky, ktoré boli potenciálne spôsobilé privodiť pre neho priaznivejšie rozhodnutie.

10. Za opravné prostriedky potenciálne spôsobilé privodiť pre účastníka konania priaznivejšie rozhodnutie treba považovať také, ktoré sú nielen iluzórnym, ale aj reálne účinným prostriedkom ochrany jeho práv alebo zákonom chránených záujmov, t. j. ktorých využitím mohol túto ochranu skutočne dosiahnuť (tu por. uznesenie ústavného súdu zo 4. marca 2015 sp. zn. I. ÚS 84/2015, str. 12).

11. Nepodanie dovolania samotným účastníkom konania podľa názoru dovolacieho súdu vylučuje prípustnosť mimoriadneho dovolania len vtedy, ak využitím dovolania mohol účastník konania ochranu svojich práv alebo zákonom chránených záujmov skutočne dosiahnuť. O taký prípad ide napr. pri zmeňujúcom rozhodnutí odvolacieho súdu, proti ktorému zákon dovolanie výslovne pripúšťa. Dovolanie šlo vo všeobecnosti v podmienkach úpravy procesného práva, platnej v čase uvažovania o prostriedkoch dostupných samotnému účastníkovi, považovať za účinný prostriedok právnej ochrany aj v prípadoch väd konania uvedených v § 237 ods. 1 O. s. p., ak šlo o zjavné vady, účastníkom konania rozpoznateľné a potvrdené ustálenou súdnou praxou (napr. ak účastník považoval za nesprávne procesné rozhodnutie odvolacieho súdu o odmietnutí jeho odvolania pre oneskorenosť alebo rozhodnutie odvolacieho súdu o potvrdení uznesenia súdu prvého stupňa odmietajúceho podanie pre neodstránenie väd). Ostatné uvedené však neplatilo (ako na to napokon poukázal v mimoriadnom dovolaní i generálny prokurátor) v rozhodnom čase (inak už od 1. januára 2015) pre exekučné konania (akým je i to v prejednávanej veci), v ktorých bola prípustnosť dovolania pre tzv. zmätočnosť vady výslovne vylúčená (v tejto súv. por. čl. I bod 9 a čl. IV zákona č. 353/2014 Z. z., prinášajúce označenie skoršieho textu § 237 O. s. p. za odsek 1 - to v súvislosti s doplnením ustanovenia o nový odsek 2, podľa ktorého dovolanie podľa odseku 1 nie je prípustné proti rozhodnutiu v exekučnom konaní podľa osobitného predpisu).

12. V prejednávanej veci teda oprávnená k dispozícii dovolanie (ako mimoriadny opravný prostriedok, patriaci jej samotnej, ktorý by bol potenciálne spôsobilý privodiť pre ňu priaznivejšie rozhodnutie)

nemala. Potenciálnym predmetom dovolacieho prieskumu tu totiž bolo potvrdzujúce uznesenie odvolacieho súdu, vydané práve v exekučnom konaní. Práve to bol dôvod, pre ktorý tu efektívne nešlo využiť dovolanie z dôvodov uvedených v ustanovení § 239 O. s. p. a do úvahy neprichádzalo ani dovolanie z dôvodu výskytu tzv. zmätočnosťných vád podľa § 237 rovnakého zákona. Ak by aj oprávnená podala dovolanie (z akýchkoľvek dôvodov, možbyť i tých, na ktoré poukazovala v podnete na podanie mimoriadneho dovolania), toto by nebolo prípustné.

13. Na práve uvedenom nič nemení skutočnosť, že v prípadnom dovolacom konaní by mal dovolací súd tzv. úradnú povinnosť skúmať existenciu tzv. zmätočnosťných vád konania vyplývajúcich z § 237 ods. 1 O. s. p., nakoľko už bola reč o tom, že použiteľnosť takejto úpravy vylúčila kategorická právna úprava, platná aj v čase, v ktorom by oprávnená mohla zvažovať podanie dovolania. Jediným opravným prostriedkom potenciálne spôsobilým privodiť pre ňu priaznivejšie rozhodnutie v merite veci, t. j. v otázke správneho právneho posúdenia práva, o ktoré v konaní išlo, bolo mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora. Podmienka prípustnosti mimoriadneho dovolania spočívajúca v nemožnosti oprávnenej dosiahnuť ochranu svojich práv inými právnymi prostriedkami bola preto splnená. Zároveň bola splnená aj podmienka, že generálny prokurátor podal mimoriadne dovolanie na podnet oprávnenej a že rešpektoval aj ňou vymedzený rozsah, v ktorom, resp. dôvody, ktorými, majú byť týmto opravným prostriedkom napadnuté právoplatné uznesenia nižších súdov.

14. Po vyriešení otázky splnenia podmienok pre podanie mimoriadneho dovolania dovolací súd bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 časť vety pred bodkočiarkou C. s. p. v spojení s § 464 rovnakého zákona) preskúmal napadnuté uznesenia nižších súdov, ako aj konanie im predchádzajúce a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je opodstatnené (nech aj za stavu nemožnosti stotožnenia sa s jednou z dovolacích námietok a pri nezistení možnosti na plné vyhovie mimoriadnemu dovolaniu - čo do požadovaného zrušenia uznesení oboch nižších súdov).

15. Predovšetkým totiž treba súhlasiť s tým názorom, vyvodzovaným z rozhodnutí ústavného súdu i najvyššieho súdu uvádzaných v mimoriadnom dovolaní, podľa ktorého dôvodom povolenia odkladu exekúcie (rozumej podľa § 56 ods. 2 rozhodného znenia E. p.) nie je samotný beh konania, v ktorom sa rieši otázka ďalšej existencie exekučného titulu alebo iná otázka významná z pohľadu naplnenia zákonných podmienok zastavenia exekúcie, ale len naozaj dôvodný predpoklad, že exekúcia bude zastavená. Obdobný záver (použiteľný aj v prejednávanej veci) vyslovil inak napr. už Krajský súd v Trnave v uznesení z 26. septembra 2011 sp. zn. 10CoE/21/2011, v ktorom uzavrel, že povolenie odkladu exekúcie prichádza do úvahy len vtedy, ak možnosť zrušenia exekučného titulu bude vykazovať podstatne vyššiu mieru pravdepodobnosti než jej významový protiklad (ktorým je to, že exekučný titul snahe o jeho odstránenie odolá).

16. Generálnemu prokurátorovi potom bolo treba prisvedčiť i v tom, že nižšie súdy sa posudzovaním problému urobeného neskôr i predmetom konania o mimoriadnom dovolaní výlučne podľa ustanovení vnútroštátneho práva dopustili nesprávneho (nedostatočne úplného) právneho posúdenia veci, popri tom však vo vzťahu ku skutočnosti majúcej pre ich rozhodnutia celkom nepochybný význam odôvodnenia ich uznesení museli logicky postrádať dostatok dôvodov (v smere zaujatia adresného stanoviska k tomu, prečo b y v o veci vymáhania rozhodnutia orgánu Európskej únie nemalo byť postupované aj podľa nariadenia ES, resp. aký bol dôvod opomenutia použitia takéhoto predpisu, majúceho podľa celkom jednoznačného príkazu v Ústave pred vnútroštátnym právom prednosť a sledujúceho rovnako jednoznačný cieľ - ktorým je čo najrýchlejšie vykonanie rozhodnutia).

17. To platilo bez ohľadu na to, že prijať nešlo dovoláciu námietku údajným nevyporiadaním sa nižších súdov s tým (citované z dovolania), či pre nariadenie odkladu exekúcie existuje naliehavá potreba z dôvodu, že inak by povinný (tu správne „povinná“ právnická osoba s právnou formou akciovej spoločnosti, teda ženského rodu - pozn. NS) v exekučnom konaní utrpel vážnu a nenapraviteľnú ujmu. Uplatnenie takejto námietky sa totiž rovnalo prehliadnutiu tej časti argumentácie odvolacieho súdu, ktorou tento upriamil na vnútroštátnu úpravu z ustanovenia § 61 E. p. Podľa dovolacieho súdu pritom nemôže byť sporu o tom, že urýchléné a bezodkladné vymoženie sumy pomoci 20 585 118,75 €

(slovami „dvadsať miliónov päťstoosemdesiatpäť tisíc stoosemnásť eur a sedemdesiatpäť centov“), v prepočte na niekdajšiu slovenskú menu a patričnom zaokrúhlení predstavujúcej 620 147 287,50 Sk (slovami jednoducho viac než „šesťstodvadsať miliónov korún“) bez možnosti návratu do predošlého stavu musí byť pre väčšinu povinných likvidačné a z doterajšieho obsahu spisu nevyplyva nič nasvedčujúce tomu, že u povinnej z prejednávanej veci by malo ísť o výnimku z takéhoto pravidla (tu rozumej dostatočne solventnú spoločnosť, ktorú vymoženie vyššie uvedenej sumy bez nádeje na jej prinavrátenie neprivedie do konkurzu).

18. Hoci v čase len krátko predchádzajúcim podaniu mimoriadneho dovolania VS EÚ exekučný titul zrušil (a pravdepodobnosť zastavenia exekúcie v prejednávanej veci v porovnaní s časom rozhodovania oboch nižších súdov a aj so skutkovými okolnosťami uvádzanými v mimoriadnom dovolaní nepochybne zvýšil), šlo tu o skutočnosť, na ktorú rozhodnutia nižších súdov nereflektovali (a ani reflektovať nemohli, keďže nastala až viac než rok po rozhodnutí odvolacieho súdu). Takéto rozhodnutie navyše Európska komisia (ako pôvodca rozhodnutia zrušeného VS EÚ) napadla 26. mája 2016 na Súdnom dvore Európskej únie odvolaním a ak o tomto odvolaní do času rozhodovania v prejednávanej veci nebolo rozhodnuté (tu por. verejne dostupné údaje v Úradnom vestníku Európskej únie, týkajúce sa veci C-300/16 P), neúspech Európskej komisie v ňou iniciovanom odvolacom konaní sa nejavil o nič viac pravdepodobným než to, že naopak v takomto konaní uspeje (v ktorom prípade by však exekučný titul ostal v platnosti a naďalej bol súcim podkladom exekúcie). Do istej miery kontraproduktívne pritom pôsobila argumentácia povinnej, podľa ktorej rozsudok VS EÚ zrušujúci exekučný titul mal už nadobudnúť právoplatnosť, pretože aj v prípade, ak by na vec bolo možno nazeráť takto (a odvolanie Európskej komisie malo by byť považované za niečo obdobné mimoriadnym opravným prostriedkom podľa slovenského vnútroštátneho práva), dôsledkom by bola len nutnosť usudzovania na splnenie tej podmienky vo výroku uznesenia súdu prvej inštancie, ktorej nástupom tento súd podmienil trvanie odkladu exekúcie (čo by ale znamenalo, že v exekúcii by bol dôvod pokračovať a nie naopak).

19. Dovolaciemu súdu za opísanej situácie preto neostávalo iné, než podľa § 449 ods. 1, § 450 a § 464 C. s. p. zrušiť uznesenie odvolacieho súdu trpiace vyššie opísanými nedostatkami a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Rovnakej požiadavke generálneho prokurátora, týkajúcej sa uznesenia prvoinštančného súdu, však vyhovieť nemohol, keď nebola splnená podmienka podľa § 449 ods. 2 C. s. p., ktorou je to, že nápravu nemožno docieľiť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu. Odvolací súd totiž vždy má možnosť (pre prípad jeho záujmu rozhodnúť s konečnou platnosťou) zaceliť prípadné medzery v argumentácii súdu prvej inštancie (hoc aj za cenu odchylného právneho posúdenia veci, vyžadujúceho si postup dnes normovaný ustanovením § 382 C. s. p.) a v prejednávanej veci (vzhľadom k tomu, že predmetom odvolacieho prieskumu tu bolo prvé rozhodnutie súdu prvej inštancie) existuje i alternatíva ku konečnému rozhodnutiu (predstavovaná postupom odvolacieho súdu podľa § 389 ods. 1 a § 390 písm. a/ a contrario C. s. p.).

20. Toto uznesenie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.